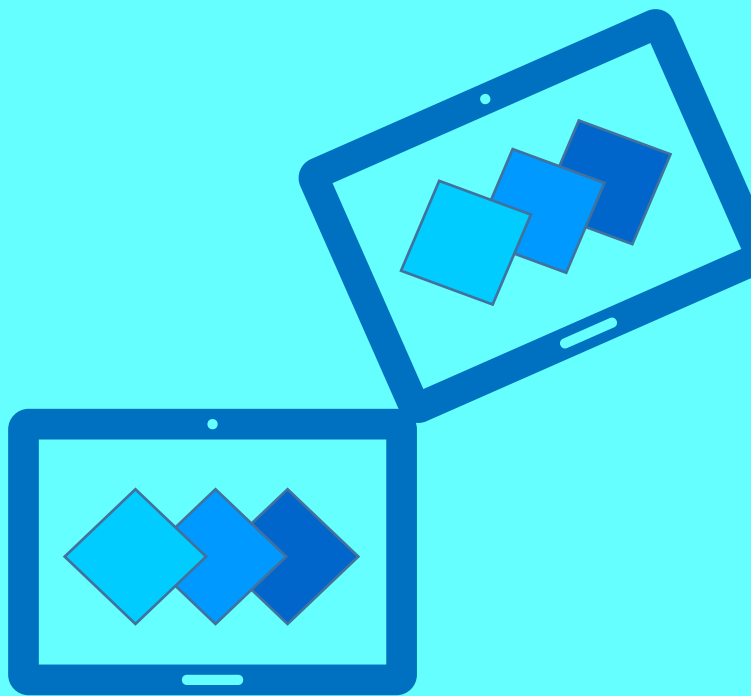

การประเมินการเรียนรู้ ใน New normal

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การประเมินการเรียนรู้ ใน New normal

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การประเมินการเรียนรู้ใน New normal

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

พิมพ์เผยแพร่ มิถุนายน 2563

แหล่งเผยแพร่ ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร

และ www.curriculumandlearning.com

พิมพ์ที่

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร

ลิขสิทธิ์

หนังสือเล่มนี้ไม่มีลิขสิทธิ์ จัดพิมพ์เพื่อการใช้ประโยชน์

ทางหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษา

และส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และการแบ่งปัน

คำนำ

หนังสือ “การประเมินการเรียนรู้ใน New normal” เล่มนี้
เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต่อยอดจากหนังสือเรื่อง “การออกแบบ
การเรียนรู้ใน New normal” ซึ่งได้นำเสนอแนวคิดและแนวทาง
การประเมินการเรียนรู้ในลักษณะการประเมินตนเองเพื่อพัฒนา
การเรียนรู้ (Self-assessment for improvement) ซึ่งจะส่งเสริมให้
ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้ในระยะยาว

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง
ได้มากพอสมควร

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

สารบัญ

1. บทนำ	1
2. การประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ใน New normal	1
3. Growth mindset ของการประเมินใน New normal	3
4. ความสำคัญของการประเมินตนเองใน New normal	6
5. พลังคำถามกระตุ้นการประเมินตนเอง	9
6. บทบาทของผู้สอนสำหรับการประเมินการเรียนรู้ใน New normal	10
7. บทสรุป	12
บรรณานุกรม	13

การประเมินการเรียนรู้ใน New normal

1. บทนำ

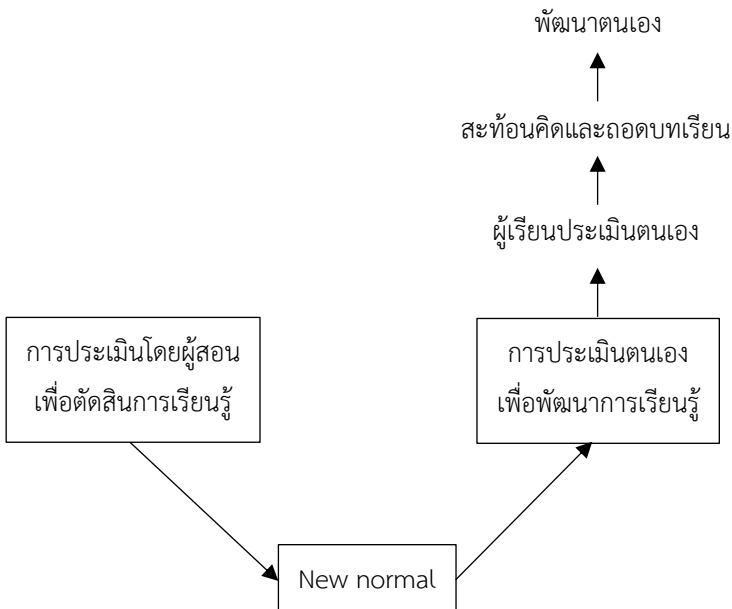
การประเมินการเรียนรู้ใน New normal มุ่งเน้นการประเมินตนเองของผู้เรียนและสะท้อนคิดไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Self-assessment for improvement) โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นโค้ช (Coach) ที่ให้คำชี้แนะให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการประเมินตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินตนเองด้วยจิตใจใฝ่รู้ นำผลการประเมินมาสะท้อนคิดและถอดบทเรียน และนำไปพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. การประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ใน New normal

การประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หรือ Self-assessment for improvement เป็นการประเมินตนเองของผู้เรียน โดยใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินที่มีคุณภาพ (ผู้สอนมีบทบาทอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินตนเอง) แล้วนำผลการประเมินมาสะท้อนคิด (Reflection) และถอดบทเรียน (Lesson Learned) และปรับปรุงและพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ

ทั้งด้านการรู้คิด ทักษะกระบวนการเรียนรู้ และคุณธรรมจริยธรรม ด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับธรรมชาติของตนเอง

การประเมินการเรียนรู้ใน New normal เปลี่ยนแปลงจากการประเมินเพื่อตัดสินความรู้ความสามารถของผู้เรียน (Judgement) มาเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Assessment for learning) เน้นการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง (Self-assessment) มากขึ้น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียนในระยะยาว

ภาพประกอบ 1 การประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

3. Growth mindset ของการประเมินใน New normal

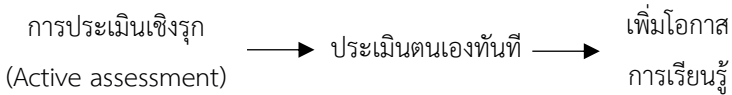
Growth mindset ของการประเมินใน New normal เป็นหัวใจสำคัญที่จะเปลี่ยนแปลงจากการประเมินเพื่อตัดสิน (Assessment for judgement) ไปสู่การประเมินเพื่อพัฒนา (Assessment for improvement) ได้ประสบความสำเร็จ

การประเมินเพื่อตัดสินได้สร้างความกดดันให้กับผู้เรียน จากเงื่อนไขต่างๆ เกี่ยวกับการประเมินเหล่านั้น และไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และคุณลักษณะของความเป็น นวัตกรรม ที่ต้องมี Mindset ของการประเมินเพื่อพัฒนา มากกว่า การประเมินเพื่อตัดสิน เพราะนวัตกรรมต้องนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงนวัตกรรมอยู่ตลอดเวลา

ผู้สอนมีบทบาทพัฒนาผู้เรียนให้มี Growth mindset ต่อการประเมินในรูปแบบใหม่ ที่เน้นการประเมินตนเองแล้วนำไปสู่ การสะท้อนคิดและถอดบทเรียน จนเกิดความรู้และปัญญาที่จะ มองเห็นว่าต้องเรียนรู้และปรับปรุงตนเองในส่วนตัว และจะใช้วิธีการ ปรับปรุงอย่างไร ให้เหมาะสมกับธรรมชาติของตนเอง

จุดเน้นสำคัญของการประเมินการเรียนรู้ใน New normal คือ การประเมินเชิงรุก (Active assessment) คือ **ไม่ต้องรอให้ผู้สอนเป็นผู้ประเมิน แต่ผู้เรียนประเมินตนเองทันที** แทนที่แบบเดิมที่เป็นการประเมินเชิงรับ (Passive assessment) คือ **ต้องรอให้ผู้สอนเป็นผู้ประเมิน** ทำให้เสียโอกาสการเรียนรู้โดยไม่จำเป็น

ภาพประกอบ 2 การประเมินเชิงรุกและการประเมินเชิงรับ

Growth mindset ของการประเมินใน New normal มีความแตกต่างจาก Mindset การประเมินที่ผ่านมาดังนี้

Mindset การประเมินที่ผ่านมา	Growth mindset ของการประเมินใน New normal
- การประเมินคือการพิสูจน์ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถมากน้อยเพียงใด	- การประเมินคือการตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนว่ามีสิ่งใดที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา
- ผลการประเมินไม่สามารถแก้ไขให้ดีขึ้นได้	- สามารถแก้ไขผลการประเมินได้เมื่อผู้เรียนมีศักยภาพที่สูงขึ้น
- มุ่งเน้นการประเมินแล้วนำไปเปรียบเทียบกับคนอื่น	- มุ่งเน้นการประเมินแล้วนำไปตรวจสอบตนเอง
- ประเมินแล้วก็แล้วกัน	- ประเมินแล้วต้องนำไปพัฒนา
- ประเมินไม่ผ่านสามารถซ่อมได้	- ประเมินผ่านก็สามารถซ่อมได้
- ประเมินครั้งเดียวเลิก	- ประเมินไปเรื่อยๆ

สิ่งที่ท้าทายความคิดที่จะนำไปสู่ Growth mindset ของการประเมินใน New normal คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนสามารถปรับปรุงและพัฒนาตนเองจากผลการประเมินที่ผ่านมาได้แบบไม่มีเงื่อนไข จนกว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของตนเอง เพราะ การเรียนรู้ เป็นของผู้เรียน ไม่ใช่ของผู้สอน

4. ความสำคัญของการประเมินตนเองใน New normal

การประเมินตนเองของผู้เรียนจะเป็นวิธีการหลักของการประเมินการเรียนรู้ใน New normal เนื่องจากการเรียนรู้ใน New normal ผู้เรียนจะมี Platform ในการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น มีทางเลือกในการเรียนรู้มากขึ้น

ด้วยเหตุนี้การประเมินโดยผู้สอนฝ่ายเดียวจะไม่สามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียนได้ และไม่มีสารสนเทศอย่างเพียงพอ ในการนำมาออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องให้การประเมินตนเองของผู้เรียนเข้ามาช่วย

การประเมินตนเองของผู้เรียน มีจุดเน้นคือการให้ผู้เรียนใช้การประเมินตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ชนิดหนึ่ง (Assessment as Learning) ผู้เรียนประเมินตนเองเป็นระยะๆ แล้วเรียนรู้จากผลการประเมินนั้น และแสวงหาแนวทางพัฒนาตนเองต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด

การประเมินตนเองมีประโยชน์ต่อผู้เรียนหลายประการดังนี้

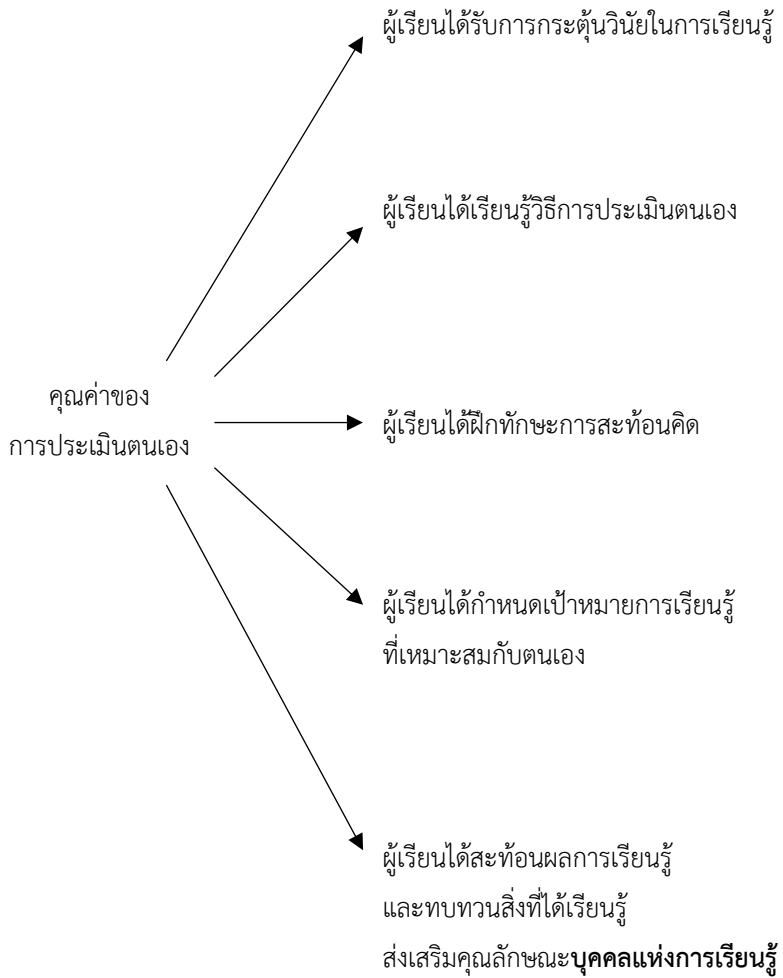
1. การประเมินตนเองช่วยกระตุ้นคุณลักษณะการมีวินัยในการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการประเมินตนเองซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในอนาคต เพราะต้องใช้ในการประเมินเป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิต

3. ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสะท้อนคิดและการตั้งคำถามเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนเอง และพยายามตอบคำถามนั้นด้วยตนเอง และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมการเรียนรู้ (Transform) ต่อไป

4. ผู้เรียนได้ใช้ผลการประเมินตนเองในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของตนเอง กำกับตนเองไปสู่เป้าหมายและพัฒนาต่อยอดไปอย่างต่อเนื่อง

5. การประเมินตนเองช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนผลการเรียนรู้และทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ สิ่งที่ได้ดี สิ่งที่ต้องปรับปรุง กำหนดเป้าหมายและวิธีการปรับปรุงด้วยตนเอง และนำไปสู่การปฏิบัติ ในลักษณะวงจรการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Development Cycle) ที่เป็นรากฐานของคุณลักษณะบุคคลแห่งการเรียนรู้

ภาพประกอบ 3 คุณค่าของการประเมินตนเอง

5. พลังคำถามกระตุ้นการประเมินตนเอง

พลังคำถามกระตุ้นการประเมินตนเอง หมายถึง คำถามที่ผู้สอนใช้กระตุ้นผู้เรียนให้ประเมินหรือตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีเป้าหมายและทิศทาง เช่นคำถามดังต่อไปนี้

1. จุดมุ่งหมายของการเรียนของนักเรียนคืออะไร
2. นักเรียนมีวิธีการเรียนรู้ในเรื่องนี้อย่างไร
3. นักเรียนได้เรียนรู้อะไรจากการปฏิบัติกิจกรรม
4. นักเรียนมีความเข้าใจสาระสำคัญที่เรียนรู้ว่าอย่างไร
5. นักเรียนมีเกณฑ์การประเมินการเรียนรู้อย่างไร
6. นักเรียนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายหรือไม่
7. สิ่งที่นักเรียนทำได้ดีคืออะไร
8. สิ่งที่นักเรียนควรพัฒนาให้ดีขึ้นคืออะไร

การใช้คำถามที่ดีจะกระตุ้นการคิดขั้นสูงของผู้เรียนและส่งผลกระทบต่อระบบคิดของผู้เรียนที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

6. บทบาทของผู้สอนสำหรับการประเมินการเรียนรู้ ใน New normal

บทบาทของผู้สอนสำหรับการประเมินการเรียนรู้
ใน New normal เป็นบทบาทที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมิน
ตนเองได้อย่างมีคุณภาพและเกิดการเรียนรู้จากการประเมิน ดังนี้

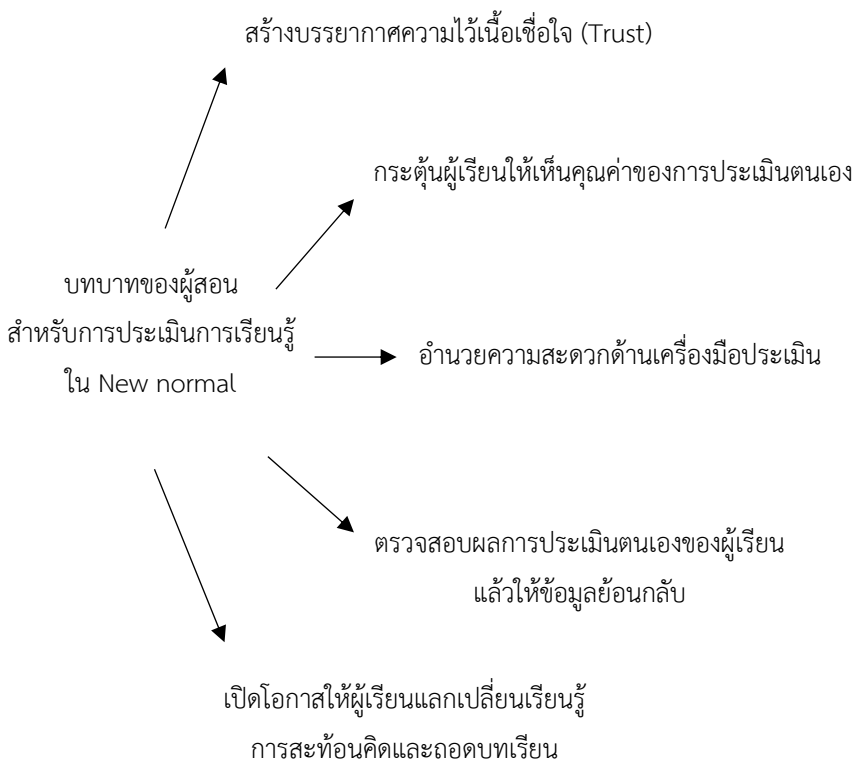
1. สร้างบรรยากาศความไว้วางใจ (Trust) ในการ
ประเมินตนเอง ที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยที่จะประเมินตนเอง
ตามข้อมูลที่เป็นจริง

2. กระตุ้นผู้เรียนให้เห็นคุณค่าของการประเมินตนเอง
ในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญของการเรียนรู้ ที่มีใช้เพียงแค่การตัดสิน
ผลการเรียนรู้

3. อำนวยความสะดวกด้านเครื่องมือประเมินที่ผู้เรียน
อาจจะต้องใช้เป็นแนวทางหรือหลักเกณฑ์ในการประเมินตนเอง
ซึ่งเครื่องมือประเมินที่มีคุณภาพ จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ผู้เรียน
สามารถสะท้อนคิดและถอดบทเรียนจากการประเมินตนเองได้ดีขึ้น

4. ตรวจสอบผลการประเมินตนเองของผู้เรียนแล้วให้
ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับคุณภาพของการประเมินตนเอง ทั้งในแง่
กระบวนการประเมินตนเอง ผลการประเมินตนเอง ตลอดจน
การปรับปรุงและพัฒนาตนเองจากผลการประเมิน

5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการประเมิน การสะท้อนคิดและถอดบทเรียนกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น

ภาพประกอบ 4 บทบาทของผู้สอนสำหรับการประเมินการเรียนรู้
ใน New normal

7. บทสรุป

การประเมินการเรียนรู้ใน New normal มุ่งเน้นการใช้วิธีการประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Self-assessment for improvement) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการประเมินตนเองซึ่งเป็นจุดเน้นของการประเมินการเรียนรู้ใน New normal

ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองในลักษณะของการประเมินเชิงรุก (Active assessment) ที่เป็นการประเมินตนเองทันทีเมื่อมีการเรียนรู้เกิดขึ้น แทนที่การประเมินเชิงรับ (Passive assessment) ที่ต้องรอให้ผู้สอนประเมิน ทำให้เสียโอกาสการเรียนรู้

บทบาทผู้สอนยังคงมีความสำคัญ โดยต้องจัดเตรียมเครื่องมือการประเมินต่างๆ ที่มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ในการประเมินตนเอง อีกทั้งยังต้องให้ข้อมูลย้อนกลับต่อคุณภาพของการประเมินตนเองของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้ถูกต้องตามความเป็นจริงได้มากขึ้น นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสะท้อนคิดและถอดบทเรียนจากผลการประเมินตนเองอีกด้วย

บรรณานุกรม

เกษม วัฒนชัย. (2553). *การเรียนรู้ที่แท้และพอเพียง* (พิมพ์ครั้งที่ 7).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2555). *พุทธธรรมฉบับปรับขยาย*

(พิมพ์ครั้งที่ 35). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธีมม์.

Sackstein, Atarr. (2015). *Teaching Students to Self-Assess:*

How Do I Help Students Reflect and Grow as Learners?

Alexandria, VA: ASCD.

ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง

ในลักษณะของการประเมินเชิงรุก (Active assessment)

แทนที่การประเมินเชิงรับ (Passive assessment)

ที่ต้องรอให้ผู้สอนประเมิน...ทำให้เสียโอกาสการเรียนรู้

